

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2018
ROČNÍK 24
NEPRODEJNÉ

5

WWW.PRAHA15.CZ

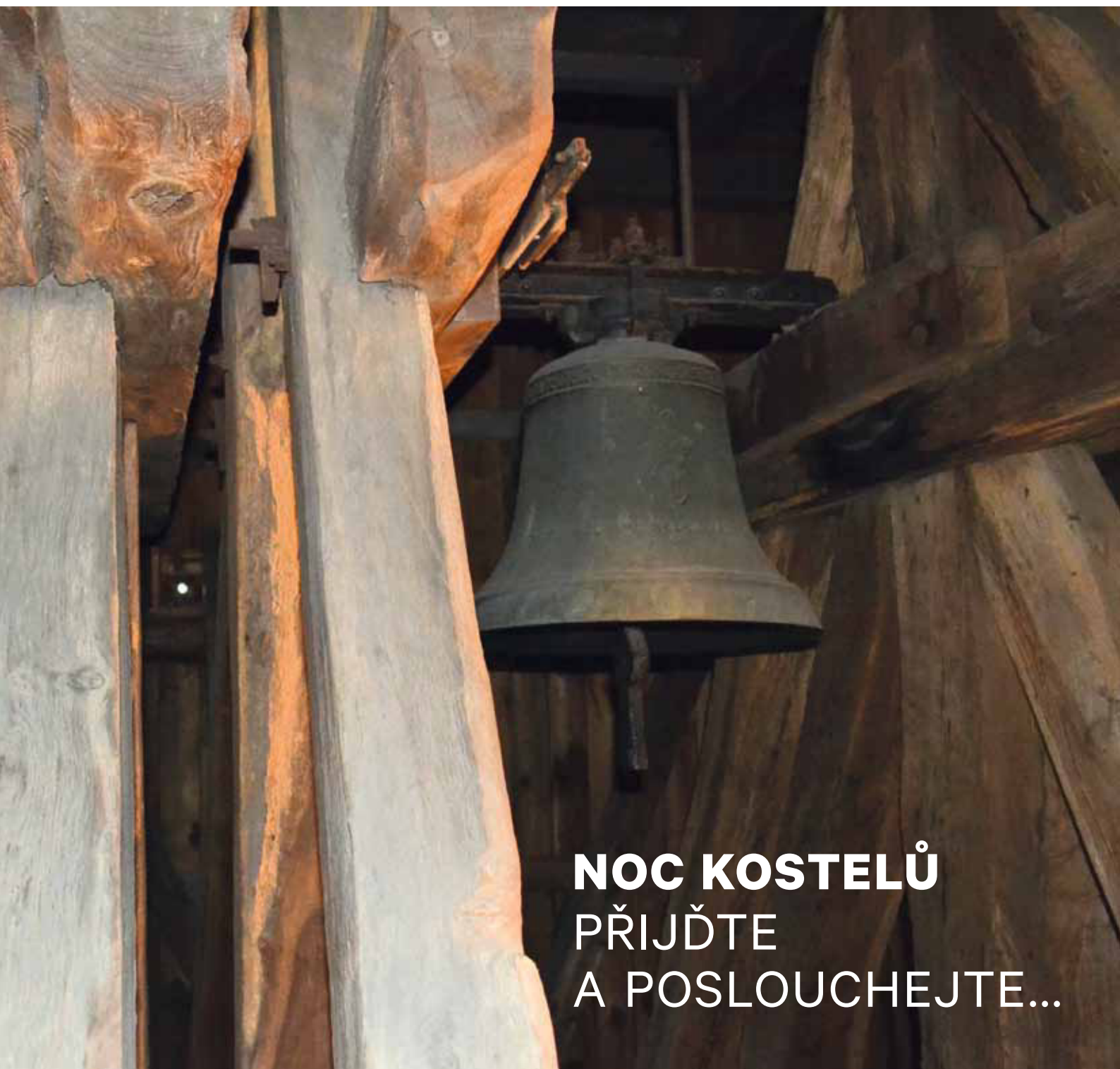
EKOCITY PODRUHÉ ZAMÍTNUTO

Stavební úřad Prahy 15
zamítl žádost
společnosti Ekospol

MARIE ZDEŇKOVÁ

Rozhovor s kronikářkou
a čestnou občankou
Prahy 15

NOC KOSTELŮ
PŘIJĎTE
A POSLOUCHEJTE...

Radnice s restaurací na pohlednici z doby rakouské monarchie

U ČESKÉ KORUNY – NA JEDNO S ANTONÍNEM ŠVEHLOU

5. ČÁST

Hostinec, kde se spojovala politika se zábavou – v domě fungovala radnice i hostinec s tanečním sálem. Nadšení amatérští divadelníci zde hráli „kusy“ od Jiráka i Stroupežnického. Besedy občas vedl nejslavnější hostivařský rodák Antonín Švehla a zahřát se chodil do kuchyně k paní Staré.

Jen u málokterého hostince můžeme jeho otevření datovat na den přesně, ale v případě podniku U České koruny se nám to snadno podaří díky noticce z Národních listů z listopadu 1893: „Z kruhů hostinských. Nově vystavěný a nádherně zařízený hostinec v Nádražní ulici v Hostivaři, zvaný »u České koruny«, převzal do vlastní správy zkušený odborník pan Vojtěch Šefl, dříve hostinský na Budíně v Hostivaři. Dne 19. tohoto měsíce zahájeno bude otevření taneční zábavou.“

Dům s číslem popisným 125 byl ozdobou tehdejší Husovy ulice. Moderní, jednopatrový, s eklektickou fasádou. Hostinec původně fungoval v pravé části přízemí a v zahradě. Tam také mohli hosté využít zastřešený kuželník a za pěkného počasí se zde hrála divadelní představení. Ve vnitřním sále i venku nemohly chybět taneční zábavy, k vybavení patřil také kulečník. Zkrátka vše, co v té době musel dobrý hostinec nabízet.

Na návštěvu zve pan restaurátér Šefl, Národní listy, 1896

Společenské akce zde pořádalo mnoho spolků
Otevření nového podniku se vyvedlo, hostivařští sousedé jej přijali za svůj a od začátku zde své valné hromady i společenské akce pořádalo mnoho všemožných spolků, stejně jako si Korunu vybírala jako cíl svých výletů řada těch pražských. Kromě tradičních místních spolků, jednot a besed (Sokol nebo Barák) sem jezdil žižkovský Havlíček, malostranský Lumír, vršovičtí vojenští vysloužilci nebo Sportovní klub Prahy 1. Zajímavá je mezi nimi též Společnost přátel starožitností, která tady v letech 1894–95 šířila osvětu mezi Hostivařskými. „Úkolem společnosti jest naše památky sbírat i je odevzdávati českým museím, aby buď nepřišly ku zničení, buď aby se nestaly kořistí našich odpůrců neb

Z lidové slavnosti na zahradě hostince (1938)

různých potulných obchodníků, kteří je vyvážejí za hranice,“ charakterizovala společnost své záměry. Na schůzích vedla přednášky o smyslu takových akcí a snažila se zároveň lidi naučit, které věci – ač jim třeba nepřikládají žádný význam – mají už historickou a uměleckou hodnotu. Mezi členy této společnosti patřil i hostivařský kaplan Josef Vajs.

Pan hostinský Šefl zde zůstal, ačkoliv majitelé se střídali. V roce 1896 rozjetý hostinec zakoupil Viktor Belka z Hlubočep za 15 000 zlatých. Po pěti letech jej vyměnil s Terezií Rumlovou za vinohradský dům v hodnotě 60 000 korun. Tehdy zde hostivařský učitelský sbor pořádala hudební večer, na který přijala pozvání i koloraturní operní pěvkyně slečna Ada Kimlová. Kromě místních učitelů zahrál Antonín Jakeš,

Poslední okamžiky radnice i oblíbené restaurace (1984)

Dnes už vzácný pohled do současné Hostivařské ulice z roku 1930. Později celá levá strana ustoupila nové výstavbě

hostivařský přednosta stanice, který tuto funkci v úctě zastával tři desetiletí. Vydělek večírku byl určen chudým školákům.

Taneční zábavy, koncerty, plesy, divadlo, besedy, přednášky, dražby – hostinec U České koruny skutečně ihned konkuroval největším hostivařským podnikům Na Budíně nebo Na Kovárně, ačkoliv za sebou neměl jejich dlouholetou tradici. Dalšími majiteli byli Leopold Jockl, po něm Růžena Procházková, která dříve vedla vinohradskou kavárnu Na Špičáku, hostinským zde byl pan Baroch, později sokol O. Rosol. Vojtěch Šefl přešel ke konkurenci do restaurace a hotelu U Vlasty pod hostivařským nádražím, později se sem však znovu vrátil. Před druhou válkou podnik vlastnila paní Pokorná.

Oblíbená hospůdka Antonína Švehly

Nemůžeme vynechat nejznámějšího návštěvníka hostince Koruny. Nebyl jím nikdo menší než pan starosta Sokola, „muž 28. října“ a jeden z nejvýraznějších politiků naší historie Antonín Švehla. Ačkoliv jste jej na různých společenských akcích mohli potkat i v jiných podnicích (moc rád tančil, zpíval, byl též cvičitelem v Sokole, dokonce boxoval), prý to byla právě Koruna, jež byla jeho srdci z místních hospůdek nejbližší. Jak připomíná Marie Zdeňková ve své knize *Antonín Švehla a Hostivař* (2008), velký piják piva sice nebyl, zato zde po něm zůstalo mnoho a mnoho kávových lógrů. Hostivařský učitel Rudolf Pech na něj vzpomínal: „Šťastný v mladém manželství s ušlechtilou, vzornou chotí, která byla jejich dvěma roztomilým dětem výtečnou matkou. Šťastný tělem se těšil zdánlivému skálopevnému zdraví, veselý, spokojený, vyrovnaný, plný chuti a energie k práci, v tvářích dobrý úsměv českého sedláka – takový byl Švehla před třiceti lety.“ Famózní paměť, dar řeči, inteligence, dobré srdce, Hostivař byla (a je) na svého rodáka právem hrdá. „Nikdy nezapomenu večerních besed s panem Švehlou v hostinci U Koruny, kde sedával jsem s ním dvakrát, třikrát týdně,“ pokračuje pan učitel. „V létě ovšem zřídka. V zimě besedovalo se v kuchyni hostinské – bylo tam teplo – kde vařila paní Stará. V pátek jsme chodili do Čtenářské besedy na Budín, kde bývala větší společnost. V kuchyni U Koruny

Tělocvičná jednota „Sokol“ v Hostivaři oslaví první desetiletí svého trvání dne 7. t. m. Při té příležitosti pořádá II. okrsek sokolské župy středoevropské veřejné cvičení v malebném údolí „pod Hradištěm“, na němž mimo jiné budou provedeny dvěma sly cvičenci proslávaná cvičení pro sokolský slet ve Lvově. Po cvičení jest v zahradě hostince „u České koruny“ koncert oblíbené kapely „Sokola“ kolínského, osobním řízením kapelníka br. Kmocha.

Po cvičení mohli sokolové na pivo i oblíbenou Kmochovu dechovku (Národní politika, 1903)

byl hostem A. Švehla, starosta Černý, místní učitelé, tajemník K. Dvořák, členové Sokola, hlavně dělníci, k nimž se Tóna choval víc než bratrsky, a vůbec, kdo přišel. Neznalo se rozdílů stavovských a tehdy v letech 1902–1905 ani politických. O všem, čím tehdy národ žil, svým vývojem politickým, literárním, uměleckým, menšinovým, o všem tom dovedl hostivařský sedlák – jak se rád představoval – hovořiti s takovým rozumným hodnocením, že nás uváděl v úžas...“ Antonín Švehla zde i osobně vedl některé přednášky či zorganizoval sbírku pro Ústřední matici českou (sám též tajně přispíval např. chudým bratrům sokolům).

Bylo by však naivní vidět hostinec pouze v idylických barvách. I tady se to občas na tancovačce servalo, občas letěl půllitr vzduchem a pochopitelně i sem dosáhly prsty kriminálních živlů. Kupříkladu v roce 1917 zloději ukradli žebřík zednickému mistru Janu Řehákovi a vlezli po něm oknem do sklepa. Zde odřezali cínové pívni a vzduchové trubky. Navrch panu Šeflovi ukradli patnáct litrů petroleje.

V roce 1931 se sem chtěly vloupat „známé firmy“, zápasník Rudolf Pozníček a notorický, mnohokrát trestaný zlodějíček Václav Novák. Hodinu po půlnoci je zde přistihli strážníci a nenechali se zmást jejich vysvětlením, že se pouze chtěli schovat před deštěm. Zejména špatně se jim vysvětlovalo, proč mají baterky s podomácku utlučeným světlem a po kapsách šperháky. Navíc později místní rybář nedaleko domu našel pod pařezem skrytou kabelu s dalším speciálním nádradím. V domě sídlila též radnice (proto se i hostinci často říkávalo Na Radnici), takže pro zloděje byl dům obzvlášť zajímavý. Jak dobový článek popisuje, tehdy měl hostinský v domě přes osm tisíc hotovosti, ale bylo zde kolků a známek v hodnotě dvacet tisíc korun (jistě je zbytečné zdůrazňovat, že tehdejší koruna byla podstatně silnější než dnešní). Oba zlodějíčkové putovali do vězení.

Podnik byl také domovským zázemím pro spolek Volná myšlenka (hostivařský odbor byl založen roku 1921). Jednalo se o mezinárodní humanistický spolek s naprostou náboženskou a politickou svobodou, který sdružoval hlavně lidi bez náboženské víry. „Volná myšlenka jest všesvětová liga na hájení práva k volnému projevení každé myšlenky lidské v oboru náboženském, politickém a sociálním,“ hlásil spolkový časopis pod uměleckým záhlavím od výtvarníka Františka Kupky. Místní odbor zde podnikal desítky akcí, jen pozvánek ze spolkového časopisu z let 1927–37 máme

Snímek z doby, kdy si malé pivo U České koruny dával i Antonín Švehla

doloženo na dva tucty, ale proběhlo jich jistě mnohem víc. Pro představu namátkou vybíráme: přednáška na téma vykopávky v Pompejích, oslava narozenin prezidenta Masaryka, divadelní představení Stroupežnického hry *Naši furianti*, Jiráskovy *Vojnarky*, Branaldovy *Hasiči* jedou nebo Bouškovy *Pan rada na čundru*. Při pěkném počasí se hrálo venku v zahradě hostince, lístek na divadelní večer tehdy stál čtyři koruny.

V domě fungovala i radnice a knihovna

Jak už bylo řečeno, v domě kromě hostince fungovala i radnice, ale také knihovna (v prvním patře), dětská zubní ordinace (přízemí naproti hostinci), část domu byla upravena jako samostatné byty. Později v šedesátých letech zde fungovala úřadovna, posledním provozovatelem hostince byl pan Josef Pokorný.

Jenomže to už se blížila 80. léta a trestuhodné zásahy do tradiční hostivařské zástavby. V roce 1983 byla celá řada domů v Hostivařské ulici vybourána a staré domy nahradily panelové. Během této „asanace“ padly i dva tradiční hostince, kromě Koruny také restaurace Na Růžku, o které si povíme zase někdy příště.

Skončíme ještě jednou vzpomínkou pana učitele Pecha na nejslavnějšího hosta hospůdky U České koruny Antonína Švehlu: „Rád vzpomínám na jeho zastávky mezi námi U Koruny po večerním pražském vlaku, kdy si poručil večeři. Ovšem ne podle jídelního lístku, nýbrž to, co jsme jedli my, denní strážníci. Jídal s chutí. Po večeři si někdy objednal malé pivo. Upil, ne, usrnul, dal si přinést sodovku, již se napil podle žízně. V těch časech byl silný kuřák doutníků. V zimě předkládala mu hostinská po jídle talíř jablek. Odkrojl svým velkým nožem slupku, chroupal je zdravými, krásnými zuby. Před odchodem z hostince sáhl často do kapsy, v níž nosil kovové mince volně bez penězanky a nabral jich hrst a ani se na ně nepodíval, platil jimi do dlaně paní Staré útratu.“

● Lukáš Berný

KRONIKÁŘKA A ČESTNÁ OBČANKA MARIE ZDEŇKOVÁ

Titul čestná občanka MČ Praha 15 obdržela Marie Zdeňková za mnohaleté úsilí o rozvoj MČ Praha 15. V rámci mapování historie Prahy 15 napsala 15 svazků kroniky a v březnu 2015 za svou práci obdržela od Sdružení kronikářů Čech, Moravy a Slezska ocenění – titul Kronikář roku 2014. Autorsky spolupracovala na více než třiceti knihách, zpracovala několik pohlednic včetně 3D pohlednic Prahy 15, připravila několik desítek samostatných výstav, spoluvytvářela „Stezky historií Hostivaře a Horních Měcholup“, dle jejího návrhu byla též vyrobena turistická známka této naučné stezky. Připravila nespočet přednášek, prezentací a komentovaných prohlídek naší městské části. Spolupracuje s pamětníky, spolkovými organizacemi, farností a pořizuje fotodokumentaci.

Zúčastnila se několika televizních a rozhlasových natáčení, napsala mnoho příspěvků do novin, časopisů, na internet i do encyklopedií. Rozšiřuje zájem občanů o jejich bydliště, jeho historii, rozvoj, významné osobnosti a rodáky, pamětihodnosti i přírodní krásy. S touto velmi pracovitou ženou, plnou elánu, jsme pro vás připravili následující rozhovor.

Mohu se zeptat, jak dlouho pracujete na Úřadu městské části?

Dne 1. února to bylo 25 let, co jsem nastoupila jako sekretářka starosty MČ Praha – Horní Měcholupy. Pracoviště jsme měli v Ovesné ulici a na úřadě nás bylo dohromady třicet zaměstnanců. Zažila jsem vznik MČ Praha 15, dvě stěhování úřadu, vznik časopisu Hlasatel i nadšení, s jakým jsme otevírali dne 21. 9. 1995 novou radnici, vytvářeli nové odbory a zaváděli nové agendy. Když je člověk u „položení základního kamene“, dokáže si nějak víc vážit všeho, co se podařilo postupně vytvořit.

Když se řekne kronikář, vybaví se mi Kosmas, který zapisuje důležité události pro budoucí generace, třeba právě tu první zmínku o Hostivaři. Čím je pro vás práce kronikářky?

Možná bych měla stručně přiblížit, co kronikářství obnáší. Třešničkou na dortu je celoroční zápis o obsahu 170–220 stran. Než se ale může vytvořit, je třeba denně po celý rok sbírat a zaznamenávat informace, nafotit v průměru 150 akcí a událostí (tzv. být u toho),

Za mnohaletou badatelskou, publikační a organizační činnost, věnovanou životu a dílu Antonína Švehly, obdržela Marie Zdeňková v roce 2012 Cenu Antonína Švehly. V roce 2015 obdržela titul Kronikářka roku. Kromě toho se věnuje redaktorské a publikační činnosti v časopise Hlasatel

zpracovat stovky a tisíce snímků a stále třídit, bádat v archivech (velkou úsporou času je digitalizace) a zpracovávat podklady, které musejí obsahovat odpovědi na otázky: co, kdy, kde, kdo, jak a proč. Například fotografování mne velmi obohatilo o setkání s mnoha známými

osobnostmi. V hledáčku jsem měla prezidenty – Jacquesa Chiraca, Václava Havla, Václava Klause nebo dokonce dvakrát bývalou premiérku lady Margaret Thatcherovou, mnoho umělců, ale i jiných vzácných lidí. Často jsem měla možnost s nimi i pohovořit. Z fotografií jsem následně vytvářela výstavy, které prezentovaly městskou část jak na Staroměstské radnici, tak v Anglii nebo na Slovensku a na mnoha dalších místech. Tato tvůrčí činnost, související s kronikou, mě občas dostala do míst, kam bych se jinak neměla šanci podívat. Ani nelze popisovat, kam všude jsem vlezla kvůli získání střípku historie, někdy to byla místa i dost nebezpečná.

Křest knihy Antonín Švehla a Hostivař dne 11. 12. 2003 v hotelu Selský dvůr. Křest byl okvětními lístky růží, které měl Švehla nejraději

Napsala jste spoustu kronik, knih, zpracovala několik pohlednic. Které dílo máte nejraději?

Máte pravdu, tak trochu jsem byla u zrodu všeho podstatného. Měla jsem možnost v sochařském ateliéru sledovat tvůrčí proces vzniku Švehlova pomníku z podkladů z archivu kroniky. Mám velkou radost, že vyšla dvě vydání mé knížky o Švehlovi v celkovém nákladu 4.500 ks a velmi brzy byla rozebrána. V poslední době jsem byla ráda, že se podařilo vytvořit stezky historií Hostivaře a Horních Měcholup, které jsou průběžně doplňovány dalšími informačními panely (na čestném hřbitově, u zvoničky, v parku Plískava). Lidé, kteří se zajímají o místo svého bydliště, to jistě ocení a navíc čerpání informací mohou spojit s procházkou po místech, kudy kráčely dějiny, nebo se projít hezkou přírodou. Všeho, co se podařilo vytvořit a lidé to přijali příznivě, si vážím.

Odkud čerpáte informace nejčastěji?

Pramenů je široká paleta. Historii čerpám z literatury, archivních dokumentů, konzultacemi s odborníky, které jsem díky studiu odborného kurzu na FF UK poznala mezi přednášejícími, a při mnoha dalších setkáních, například s odborníky u postupného odkrývání fresek v hostivařském kostele Stětí sv. Jana Křtitele. Pomáháme si vzájemně i s kronikáři, s různými institucemi nebo třeba s novináři. Mnoho moudrých přátel jsem měla a některé ještě mám mezi místními pamětníky a rodáky. Bohužel, nemládne, a tak mnoho lidí již odešlo. Moc mi chybí třeba Mistr Chudomel (*akademický malíř a čestný občan MČ Praha 15, pozn. redakce*). Informace o současnosti čerpám od přátel ze všech spolků, jednot, klubů anebo

si sháním informace z dostupných médií, ale opatrně a s rezervou, neboť je tam spousta věcných chyb a omylů.

Podílela jste se na vydání knihy u příležitosti výročí 950 let od první písemné zmínky o Hostivaři. Můžete čtenáře na něco navnadit?

To byla ta nejhezčí práce za poslední roky. Autor Lukáš Berný je neuvěřitelně pozitivní člověk a vzájemně jsme si hodně pomáhali. Na knížku se moc těším, neboť bude krásná a velmi zajímavá. Autor píše mimořádně čtivým způsobem, používá citace a celkově je text

osvěžen mnoha doprovodnými ukázkami z dobového tisku, pohlednicemi, starými fotografiemi a dokumenty také z archivu kroniky. Kniha se věnuje historii, ale bude úplně jiná než ty, které dosud byly radnicí vydány. Navíc je věcně správná, takže bude velkým pomocníkem i pro žáky a studenty, ale velké zajímavosti v ní naleznou i ti nejstarší pamětníci a budou často hodně překvapeni. V září na Den Hostivaře je plánován křest knihy a prodej s autogramiádou.

Podle práce, která je za vámi vidět, usuzuji, že Městská část Praha 15 je vaší srdeční záležitostí. Jak se vám zde žije?

Pocházím z Královských Vinohrad, kde jsem prožila hezké dětství. Osud mě před více než třiceti lety zaval do Horních Měcholup. Díky kronikářské práci jsem měla možnost tento region poznat podrobněji a jsem tady velmi spokojená. Do centra to není daleko, dostupné služby, největší vodní plocha v Praze, spousta přírody a nádherných míst. Speciálně jsem se zamilovala do Hostivaře, kam chodím moc ráda s fotákem a stále objevuji nová zákoutí a stopy, jež tu zanechali naši dávní předkové.

Velice vám děkuji za příjemný rozhovor a přeji hodně nových a zajímavých podnětů pro vaši práci. Již nyní se těším na kroniku za rok 2017, kterou právě připravujete. Ať se vám daří jak v osobním, tak i v pracovním životě. Zároveň si dovoluji popřát jménem vedení úřadu i v všech kolegů všechno nejlepší k životnímu jubileu, které oslavíte právě v měsíci květnu.

● Dana Benešová

Z natáčení s televizí Prima a Zdeňkem Pohlreichem o Putyce Na Kačabce